

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених
(19-21 листопада 2024 року)

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
м. Одеса

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
вчених**

(19-21 листопада 2024 року)

УДК: 1+316 (062.552)

Рецензенти:

Володимир ЖАРКИХ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, НУ «Одеська політехніка»;

Оксана ІВАНОВА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет.

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол № 7 від 26.12.2024 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – Оксана ПЕТІНОВА, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Члени редколегії:

Євген БОРІНШТЕЙН, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

Зоя АТАМАНЮК, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», (м. Одеса), Україна

Олена ЛІСЕЄНКО, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Південноукраїнські наукові студії: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Одеса, 19-21 листопада 2024 року) / за ред. д. філос. н., проф. Петінової О. Б. – 213 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

Євген НОВОЧИНСЬКИЙ	АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ШТУЧНИХ НЕЙРОННИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ГЕТЕРОГЕННИХ КОМП'ЮТЕРНИХ АРХІТЕКТУР.....	40
Юлія МАЗУР Оксана ПЕТІНОВА	ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО МІГРАНТІВ: СОЦІАЛЬНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ФАКТОРИ (НА МАТЕРІАЛАХ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ).....	46
Аллен БИКОВ	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОЄКТУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ.....	53
Ірина АРАБАДЖИ Кіра ЛІТВІНЦЕВА	ФЕНОМЕН НАРОДНОЇ ОБРЯДОВOSTІ ЯК СКЛADOVA ЕТНІЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ НА ОДЕЩИНІ.....	59
Аліна СТЕПУРА	УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ СТИЛЬ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ (ПОЧАТОК ХХ СТ.)....	61
Наталія РИБКА Марія СОЛОДКА	ЕСТЕТИЗАЦІЯ ЗУПИНОК ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ: АКТУАЛЬНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ.....	64
Ганна НІВНЯ	РИЗИКИ ВИКОРИСТАННЯ СНАТ-GPT В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	67
Олена КАРАНФІЛОВА Софія ВЕРДИШ	СКЛАДОВІ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	70
Яна ГОРДИНСЬКА	ПРЕКРАСНЕ І ПОТВОРНЕ У СУЧАСНІЙ МІСЬКІЙ АРХІТЕКТУРІ.....	73
Інна ФЕДОРОВА	ДЕСТРУКТИВНІСТЬ ЯК ВИБІР: ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ.....	76
Тетяна ЮРЧЕНКО	ЛЮБОВ ЯК УМОВА НАБУТТЯ ЦІЛІСНОСТІ.....	79
Алана НЕКРЯЧ	ЕТИЧНІ НОРМИ В НАУЦІ ТА ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	81
Степан БАРКОВ	ПРИНЦИП ГАРМОНІЇ У КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО ПРИРОДОКОРИСТАННЯ.....	84
Анастасія ДЯКОВА	СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ АБСУРДУ (НА ПРИКЛАДІ ОДНОГО З ТВОРІВ А.КАМЮ: «ЧУМА», «МІФ ПРО СІЗІФА»).....	86
Фікрет ГУСЕЙНОВ	ФІЛОСОФСЬКІ ІДЕАЛИ ЦИЦЕРОНА.....	92

звернення до першооснов буття, до яких повною мірою належить і любов, створює можливість уточнення, коригування поняття людини, дозволяє осмислити органічність різноманіття та єдності всіх рівнів та аспектів її існування.

Як ми вважаємо, цілісність любові виявляється у прояві автентичного відношення, завдяки якому людина саморозкривається, дає собі сутнісне визначення. Зв'язки, що виникають у стані любові, проясняють автентичну установку людини до буття навколишнього світу. Адже тільки людина здатна звернутися до іншого суцього в ім'я блага цього суцього і радіти досконалому відкриттю. У такому розумінні любов містить неупередженість, внутрішню згоду з тим, чим є предмет, що споглядається у своїй сутності. Любов визначає цілісне сприйняття іншого, розширює межі суб'єктивного досвіду.

Продовжуючи цю думку, слід додати, що людина виявляє свою людяність тією мірою, в якій присутня в неї потреба любити, прагнення співдіяти, примножувати буття коханого. У такому розумінні невід'ємною властивістю любові виступає прагнення цілісності, безпосереднє усвідомлення людиною причетності свого буття з буттям іншої людини, буттям суспільства, світу загалом.

Алана НЕКРЯЧ,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво і реставрація»,
художньо-графічного факультету

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

**Науковий керівник: Тетяна Поплавська, PhD, доцент кафедри філософії,
соціології та менеджменту соціокультурної діяльності,
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна**

ЕТИЧНІ НОРМИ В НАУЦІ ТА ЕТИКА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Сучасний світ характеризується стрімким розвитком науки і техніки, що значно впливає на всі сфери життя суспільства. Проте технологічний прогрес супроводжується новими моральними викликами, які потребують етичної оцінки та усвідомлення відповідальності вчених за наслідки їхньої діяльності. У науковій діяльності прийняття рішень часто пов'язане з дилемами, які вимагають від науковця обирати між суспільним благом, прагненням до істини та особистими інтересами. У таких ситуаціях етичні норми стають регулятором поведінки, допомагаючи оцінювати можливі наслідки та зберігати баланс між інноваціями та моральними принципами.

Особливої актуальності тема етичних норм у науці набуває в умовах глобальних викликів: зміни клімату, розвитку штучного інтелекту, біотехнологій

та генетичних досліджень. Наприклад, створення генетично модифікованих організмів або використання штучного інтелекту у військових цілях може нести як позитивний, так і негативний вплив на людство. Тому саме етика відповідальності має стати основою наукової діяльності, оскільки вона дозволяє не лише передбачити наслідки, але й усвідомити особисту відповідальність за них.

Метою даного дослідження є аналіз значення етичних норм у науковій діяльності та обґрунтування необхідності дотримання принципів етики відповідальності в процесі прийняття наукових рішень.

Наука завжди була рушійною силою прогресу, однак її розвиток неможливий без постійного діалогу з моральними нормами. Ці дві складові людського буття — наука й етика — взаємодіють, формуючи межі дозволеного і недозволеного. У цьому діалозі наука допомагає окреслити реальні можливості людини, а мораль забезпечує орієнтири, що вдосконалюють критерії вибору.

Етичні норми в науці становлять фундаментальну основу для забезпечення відповідальної та морально орієнтованої діяльності науковців. Вони є сукупністю принципів і правил, що регулюють поведінку дослідників у процесі створення, впровадження та поширення наукових знань. Серед ключових моральних імперативів виділяють чесність, відповідальність, об'єктивність, повагу до людської гідності та турботу про суспільне благо.

Однією з головних характеристик науки є її вплив на суспільство. Результати наукової діяльності можуть кардинально змінювати соціальну реальність: покращувати умови життя, зменшувати ризики для здоров'я та довкілля, створювати нові технології або, навпаки, спричиняти непередбачувані наслідки. У цьому контексті етичні норми забезпечують механізм моральної регуляції, що запобігає використанню наукових знань на шкоду людству.

Зародження етичних принципів у науці пов'язане з усвідомленням відповідальності дослідників за результати своєї роботи. Наукова відповідальність має дві складові: ретроспективну та перспективну. Ретроспективна спрямована на оцінку минулих дій, тоді як перспективна — на передбачення та регуляцію майбутніх результатів. Наприклад, розробка нових технологій, таких як генна інженерія чи штучний інтелект, потребує обов'язкової етичної оцінки можливих наслідків.

Особливе місце в етиці науки займає принцип чесності. Він вимагає від науковців уникати фальсифікації, плагіату та маніпуляції даними. Дотримання цього принципу є критично важливим для збереження довіри між науковою спільнотою та суспільством. Порушення чесності не лише підриває авторитет окремого дослідника, а й завдає шкоди науці загалом.

Ще одним важливим аспектом є соціальна відповідальність науки. Вона визначається як орієнтація дослідників на суспільні інтереси, а не лише на вузькоособисті цілі. Наприклад, у галузях медицини чи біоетики відповідальність науковців проявляється у дотриманні прав пацієнтів, врахуванні етичних наслідків клінічних досліджень та запобіганні порушенню етичних стандартів.

Етичні норми також є важливим механізмом саморегуляції у науці. Їх дотримання забезпечує формування здорового середовища, де панує повага до різноманіття думок, конструктивна критика та відкритість до співпраці. Крім того, етичні принципи сприяють розвитку моральної зрілості особистості науковця, адже вимагають від нього усвідомлення своєї ролі у суспільстві та розуміння впливу своїх дій.

Вчені — це люди, схильні до впливу пристрастей, помилок, спокус. Їхня діяльність завжди інтегрована в суспільство, яке впливає на них, і вони, у свою чергу, формують суспільні процеси. У цьому контексті етична відповідальність науковця стає наріжним каменем їхньої діяльності.

Варто звернути увагу на роль етичного кодексу вченого. Наприклад, Етичний кодекс ученого України, ухвалений у 2009 році, став важливим кроком у зміцненні моральних стандартів науки. У ньому закладені універсальні моральні принципи, адаптовані до наукової діяльності: заборона плагіату, чесність у дослідженнях, передбачення соціальних і екологічних наслідків своїх відкриттів.

Однак, етичні виклики залишаються гострими. Комерціалізація, корупція, псевдонаука — ці проблеми особливо відчутні в сучасній науці. Учені мають усвідомлювати свою відповідальність не лише за досягнення, але й за вплив своїх відкриттів на суспільство. Знання — це сила, але тільки тоді, коли його використання відповідає принципам гуманізму.

Відповідальність за правдивість результатів, здатність визнати власні помилки, готовність до конструктивної критики — все це формує основу етичної позиції науковця. Наука потребує не лише фаховості, але й моральної відваги. Як казав Арістотель, «Платон мені друг, але істина дорожча». Цей вислів яскраво ілюструє необхідність безкорисливого пошуку істини, навіть попри особисті симпатії чи страх перед негативними наслідками.

Етика відповідальності вимагає від ученого постійної роботи над собою. Це означає не лише глибоке знання своєї дисципліни, але й готовність ставити питання: якою буде ціна цього відкриття для людства? Як зробити науку безкорисливою і спрямованою лише на благо?

Учений не має права використовувати своє положення для отримання особистої вигоди чи маніпулювати роботою інших у своїх інтересах. Також важливо, щоб у процесі публікації результатів досліджень учений дотримувався норм академічної доброчесності, таких як вказування авторства, уникнення плагіату та належне цитування джерел. Вчений повинен уникати зайвого дроблення результатів на численні публікації, що штучно збільшує кількість праць, і повинен забезпечити повноту та достовірність даних, викладених у роботах.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що етичні норми відіграють ключову роль у науковій діяльності, сприяючи гармонійному поєднанню прагнення до наукової істини з моральною відповідальністю перед суспільством. Аналіз показав, що наука — це не лише

сфера здобуття знань, а й платформа для реалізації принципів соціальної відповідальності, де основними регуляторами залишаються етичні норми.

Етика відповідальності в сучасному контексті набуває особливої ваги, оскільки наукові відкриття все більше впливають на життя людей, екологію та глобальні процеси. Важливо, щоб дослідники, прагнучи досягти нових результатів, враховували не лише технічні аспекти, але й довгострокові соціальні наслідки своїх дій. Це означає, що науковець повинен бути здатним передбачати потенційні ризики своїх відкриттів і діяти на благо суспільства.

У есе було підкреслено, що ключовими завданнями є дотримання чесності, уникнення маніпуляцій і фальсифікацій, а також відкритість до критики. Це не лише сприяє зміцненню довіри до науки, але й допомагає формувати здорове наукове середовище, де спільні цінності стають основою для взаємодії та співпраці.

З огляду на виклики сучасного світу, такі як комерціалізація наукових досліджень і зростання ризику використання наукових знань у шкоду, критично важливим стає дотримання етичних стандартів. Лише через глибоке усвідомлення етичної відповідальності, науковці можуть запобігти можливим зловживанням і забезпечити, щоб їхні досягнення слугували на благо всього людства, а не вузьким інтересам.

Дотримання етичних норм у науці є не лише теоретичним імперативом, але й практичним інструментом для створення більш справедливого та безпечного майбутнього. Це вимагає від кожного науковця не лише професійних знань, але й моральної зрілості, готовності до відповідальності та здатності приймати рішення, орієнтовані на суспільне благо.

Список використаних джерел:

1. Бойченко М. Наскільки формальною є етика відповідальності? *Філософська думка*. 2021. №1. С. 75-95.
2. Болтянська Н. І., Болтянський О. В., Подашевська О. І., Серебрякова Н. Г., Субочев О. І. Академічна культура в науці та освіті : причини академічної недоброчесності: зб. наук.-метод. пр. Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного. 2021. № 24. С. 121-128.
3. Гончаренко С. У. *Етика науки і етичний кодекс ученого*. Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. *Наукові записки*. 2009. № 2. С. 3-12
4. Етичний кодекс ученого України. Київ : НАН України, 2009. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/49520/05-Codex.pdf?sequence=1>.
5. Луцик В. В. Етика в наукових дослідженнях: від теорії до практики. URL : <https://nuczu.edu.ua/images/topmenu/science/student-work/lucik.pdf>

Степан БАРКОВ,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ОНП «Філософія»

Університет Ушинського, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Тетяна ПОПЛАВСЬКА, PhD, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності,
Університет Ушинського, м. Одеса, Україна